

Výstava Štrúdl, cvíboch, Buchtel a Dalken aneb střípky z vídeňské kuchyně v Jindřichově Hradci

Ve dnech 21. října 2022 až 6. ledna 2023 se v prostorách bývalého jezuitského semináře Muzea Jindřichohradecka konala výstava *Štrúdl, cvíboch, Buchtel a Dalken aneb střípky z vídeňské kuchyně v Jindřichově Hradci*, na jejíž realizaci se podílely odborné pracovnice tamního muzea, a to Štěpánka Běhalová spolu s Alexandrou Zvonarovou. Jednalo se o jeden ze tří výstavních počinů, které proběhly na přelomu roku 2022 a 2023 (*Vídeň na talíři aneb Kulinařské dědictví našich babiček*, 4. 11. 2022 – 26. 2. 2023, Jihomoravské muzeum ve Znojmě; *Kulinarisches Erbe*, 13. 12. 2022 – 31. 3. 2023, Österreichisches Gesellschafts- und Wirtschaftsmuseum, Wien) v rámci česko-rakouského projektu „Kulinařské dědictví / Kulinarisches Erbe“ (ATCZ288) spolufinancovaného prostřednictvím programu INTERREG-V-A Rakousko-Česká republika.

Cílem výstavy v Muzeu Jindřichohradecka bylo postihnout kulturní transfery ve stravování v období let 1750–1918 na lince Čechy – Morava – Vídeň. Samotná výstava měla dvě části. Ta první představila výstupy společného česko-rakouského výzkumu, v němž kooperační partneři analyzovali a dokumentovali kulinařské kořeny společenského, životního a kulturního prostředí habsburské monarchie. V 19. století to byla hlavně dopravní a obchodní spojení, jako například České Bu-

dějovice – Brno – Znojmo – Vídeň, mobilita lidí prostřednictvím neustále se rozvíjející železniční sítě, rozvoj inovací v zemědělství a pokrok industrializace, které byly spoluodpovědné za kulinařský rozvoj vídeňské metropole, ale také působily zpětně na města a místa v regionech, odkud lidé migrující za prací pocházeli. Kromě výše zmíněného představila tato část výstavy ryze specifické pokrmy jednotlivých národních kuchyní a jejich vzájemné transfery.

Ve druhé části výstavy byly prezentovány výsledky obdobně zaměřeného výzkumu v regionu Jindřichohradecka doplněné množstvím autentických trojrozměrných předmětů majících vztah k české a rakouské kuchyni, nechyběly ani kuchařské knihy. Rukou psané i tištěné kuchařky se v mnoha rodinách předávají z generace na generaci a jsou i součástí muzejních sbírek Muzea Jindřichohradecka, jehož nejstarší dochované rukopisné české i německé kuchařské knihy pocházejí z 18. století. Tištěné kuchařské knihy vstoupily do českých domácností až na přelomu 18. a 19. století, kdy byly nejdříve vydávány překlady německých originálů kuchařek, později i vlastní české (1805). K distribuci tištěných kuchařských knih významně přispěla i jindřichohradecká Landfrasova tiskárna.

Nedílnou součástí výstavy je i vydaný, na české poměry nebývale

velkoryse pojatý tištěný almanach v česko-německé verzi, který vedle odborných studií obsahuje i nejdů-

ležitější recepty česko-moravsko-vídeňské kuchyně. Jeho součástí je i bohatá obrazová dokumentace.

Markéta Holubová (EÚ AV ČR, v. v. i., Praha)

Výstava Tirsch a ti druzí... Čeští jezuité v Mexiku

Ve dnech 19. října – 27. listopadu 2022 se ve výstavním sále Galerie Klementinum Národní knihovny České republiky v Praze konala při příležitosti stého výročí česko-mexických diplomatických vztahů výstava, nesoucí název *Tirsch a ti druzí... Čeští jezuité v Mexiku*. Tématem výstavy bylo působení českých jezuitů v Mexiku v průběhu 17. a 18. století. Expozice návštěvníkům přiblížila přípravu jezuitů na zámořské misie v Novém světě, jejich náročnou cestu z Evropy do Mexika a zejména pak všechny činnosti, kterým se jezuité v této části světa věnovali. Zvláštní pozornost byla věnována životu a dílu českého jezuitského misionáře Ignáce Tirsche (1733–1781), jenž je autorem rukopisu *Codex Pictoricus Mexicanus*.

Samotný Ignác Tirsch pocházel z chomutovské měšťanské rodiny, záhy po vstupu do jezuitského řádu jeho představení vyšli vstříc mladíkově touze věnovat se misijní činnosti v zámoří. Po studiu filozofie v Brně mohl tedy svá studia dokončit roku 1761 teologií v Mexiku, kde byl poté vysvěcen za kněze, a mohl se tak vydat na jemu určenou misií do Santiaga a San José del Cabo na území bojovného indiánského kmene Peri-

cú. Příroda a život domorodců, mesticů a kreolů v této vzdálené oblasti jej zcela uchvátily, byl rovněž velmi dobrým pozorovatelem i zručným kreslířem. Vzhledem ke spletnosti na šachovnici mezinárodní politiky té doby musel koncem 60. let 18. století spolu se svými spolubratry misie narychlo opustit a nuceně odjet zpět do Evropy. Domů do Čech se vrátil v roce 1769, poté působil na kolejích v Jihlavě a ve Znojmě. Po zrušení jezuitského řádu v roce 1773 již pro nemoc nevykonával žádný úřad a až do své smrti (19. ledna 1781) pobýval v rodném Chomutově.

Právě jeho rukopis, který je dnes uložený v oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny ČR pod signaturou XVI B 18, se stal ústředním exponátem výstavy. Je většího podélného formátu, obsahuje 47 temperovaných barevných kreseb, jež představují unikátní zdroj informací o pozoruhodnostech přírody, architektury a života domorodých obyvatel Mexika a Dolní Kalifornie v 60. letech 18. století. Poutavé obrázky ve stylu koloniálního baroka doplňují vlastnoruční Tirschovy stručné popisky psané v němčině nebo španělštině.